

# მეფემსი



მწყემსმან კეთილმან სული  
თვისი დაჰსდვის ცხოვართათვის  
იონ. 10—11.

№ 23

1883—1908 წ.

15 დეკემბერი

ზ ი ნ ა ა რ ს ი.

**სალიტერატურო განმარტება:** აკაკის 50 წლის იუბილეს დღესასწაულობა თფილისში 7 დეკემბერს 1908 წელს.—პირველი ნაბიჯი მღვ. ი. ლუკიანოვისა.—ეზრნალ-გაზ. თებიდან —ახალი ამბები და შენიშვნები.

**სწავლა და მეთვლიყვანა ქრისტიანობრივ საჩუქროებასა და კეთილ-ზნეობაზე:**—სახარება იოანესი, ა. პ.

## აკაკის 50 წლის იუბილის დღესასწაულობა თფილისში 7 დეკემბერს 1908 წელს.

7-ს დეკემბერს შესრულდა ისეთი ეროვნული დღესასწაულობა, რომლის მსგავსი ჩვენს საქართველოში არც მომხდარა, და საქველდ მიგვაჩნია, რომ ოდესმე მოხდეს. მართალია ხანდისხან ხალხიც ბევრი იკრიბება დღესასწაულობაზე და ბერს სიამოვნებასაც აცხადებენ, მაგრამ გულწრფელობა ისეთი როგორც ამ დღესასწაულობაზე ჰქონდა ყველას სწორეთ შეუძლებელია. ეს დღესასწაულობა გამოიწვია აკაკის 50 წლის იუბილის დღესასწაულებამ.

თუმცა კალმით გადაცემა ყველა იმისა, რასაც გრძნობდა კაცი ამ დღესასწაულის შემხედვარე შეუძლებელია მაგრამ ვეცდებით რაც შეიძლება მოუთხრათ მკითხველს ნანახი და ნათქვამი.

დილის 10 ნახევარ საათზე მგონის ბინაზე, გიორგი ყაზბეგის მეთაურობით, თავი მოიყარეს საღმრთაწაულო კომიტეტის წევრებმა, წერა-კითხვის საზოგადოების წარმომადგენლებმა, ქართველმა მწერლებმა, მოღვაწეებმა, პედაგოგებმა და სხვებმა. მგონი ჩასვეს თეთრ ცხენებით შებმულ ლანდოში. გვერდით უჯდა წერა-კითხვის საზოგადოებისა და საიუბილეო კომიტეტის თავმჯდომარე გიორგი

ყაზბეგი. ამ ლანდოთი იუბილიარი სიონის ტაძარში წაბრძანდა. თან ეტლებით მრავალნი გაჰყენენ—კომიტეტის წევრნი, აქაური და ჩამოსული დეპუტატები და სხვები. ამ დროსთვის ხალხი უკვე შეკრებილიყო ქუჩებში და ყველგან აკაკის სალამს აძლევდნენ.

სიონის ტაძარში ეპისკოპოსმა დავითმა ტფ. ქართველ სამღვდლოების თანამწირველობით გადაიხადა წირვა, შემდეგ მგონის საღმრთაწაულო პარაკლისი. წირვის დასრულების შემდეგ სიტყვა წარმოსთქვა დეკანოზმა მ. ტყემალაძემ,

აკურთხევს სული ჩემი უფალსა და ნუ დავიწყებ ყოველსა მოცემულსა მისსა (ფს. 102,2)

ბევრ სხვათა კარგ მხარეთა შორის ერთი ძლიერ მოსაწონი და დიდათ სასარგებლო თვისება მიუტია ღმერთს ადამიანისათვის. ვგულისხმობ იმ გრძნობას, საქციელს კაცისას, რომლითაც იგი მადლობას უძღვნის, სწირავს ღმერთს და აგრეთვე თავის მოყვასს რაიმე სიკეთის მიღებისათვის მათგან. რამოდენადაც მალლა სდგას რომელიმე პირი განათლებით, იმდონათ უფრო ძლიერია მასში ეს გრძნობა და ვისაც ეს თვისება აკლია, ცხოველზე დაბლა დასაყენებელია იგი. ამისათვის დღევან-

ქ. მარჯოსის სახ. საქ.

დელი ეს შეკრებილება, დღევანდელი დღესასწაული ყოველ შეგნებულ ქართველის გულს ახარებს და აღაფრთოვანებს. რისთვის შეკრებილივართ ჩვენ აქ, ამ დიდებულ უძველეს ტაძარში? რა ამბავია, რა გრძნობას გაუტაცნივართ ამოდენა ხალხი, რას შეუერთებივართ ამერ—იმერნი? სწორეთ იმ სათნოებას, რომელზედაც მოგახსენებდით, ე. ი. გვსურს მადლობა შევსწიროთ ყოველად მოწყალე ღმერთს, რომელმაც მოგვანიჭა ისეთი მოჭირნახულები, მამულისათვის თავდადებული მგოსანი, რომელიც ბრძანდება ბატონი აკაკი. ჰე! განა ან ძალა შემწვეს, ან ღრო და ადგილია განა ახლა დაწვრილებით, თვალსაჩინოთ ყველასათვის ჩამოვთვალაო, თუ რით ისახელა თავი ამ პირმა, რითი შეაყვარა თანამემამულეთა თავი, რითი მოუხიბლა მათ გული? არა, არა და არა. მხოლოდ ამას კი ვიტყვი, თუ არ ვსცდები, რომ უმთავრესი, უძლიერესი გრძნობა, რომელიც მას ასულდგმულებდა, აღფრთოვანებდა და რომელსაც იგი ემორჩილებოდა ყოველთვის და ყოველგან მთელი ორმოცდაათი წლის განმავლობაში, არის სიყვარული — სიყვარული სიმართლისადმი, მამულის და მოყვასისადმი. გატაცებული ამ წმიდა გრძნობით დიდებული მგოსანი ჩვენ წინაშე აი როგორ ფიცავს: „ენა გამიქვავდეს, მარჯვენა გამიხმეს, თუ სიმრუდით სიმთ ვაყდერა; ჩემი გული არ შედრკება, გინდ ქვითაც დაიქვადს.“ ნუ იფიქრებს ვინმე, რომ ეს ცარიელი, ლიტონი სიტყვებია; არა, მან საქმიანად დაგვიმტკიცა და მით გახდა ჩვენთვის სათაყვანებელი. ვინ არ იცის, რომ აკაკი მუდამ ჟამ თავგანწირულად იბრძოდა სიმართლისთვის? ვის შეუთქმნევია მასში სულმდებლობა, უპირობა და პირმოთნეობა? ვინ იტყვის, რომ როდისმე მას შავი თეთრად აღეარებინოს და თეთრი — შავათ? ანაირ საქციელს ის ყოველ კაცში უარს ჰყოფდა და ჰგმობდა. სამშობლოსადმი სიყვარულს ხომ პირველი ადგილი ეჭირა ამ დიდებულ მგოსნის გულში: მას შესწირა მთელი თვისი სიმდიდრე, და სიმდიდრეს მისას, ვინ არ იცის, რა შეადგენდა? სული და გული. ვიმეორებ ეს სიმდიდრე მან სავსებით შესწირა მსხვერპლად სამშობლოს, რომელიც შეადგენდა მის ტაძარს. ვინ იტყვის, რომ ბატონ აკაკის პირადის სარგებლობისათვის სამშობლოსათვის ემტყუნებოდა? რაც შეეხება მოძმისადმი

სიყვარულს, მგონი საკმარისი იქნება, თუ მისგან წარმოთქმულ სიტყვებს განვიმეორებთ: „მისაქვიმის, ვისაცა თავს ედგა ეკლის გვარგვინი ახლისა აღთქმისა... ჭიჭში და ჯხინში ყოველთვის შენს მოძმეებსე იფიქრე; ვისაც ეს წილად უკებია, ბედისგან ის არის ნეტარი, სახარბი, სამაგალითი; და ვაი კაცსა ურგებსა, მას ბნელი ადგეს უკუნი და წუგვა საშვილიშვილი.“ აი რა უმთავრეს აზრებსა სთესდა ქართველ საზოგადოებაში ნახევარი საუკუნის განმავლობაში ჩვენი საყვარელი მგოსანი.

ბატონო აკაკი! ანაირმა თქვენმა მოძღვრებამ დიდი გავლენა იქონია ქართველ კაცის გულზე და უკვდავ ჰყო ჩვენ შორის თქვენი სახელი, რომელიც ბრწყინავს და იბრწყინებს ვითა მარადის დაუქრობელი ლამპარი. თქვენგან სამშობლომ ჯერი მიიღო და დღეს, როდესაც სრულდება ორმოცდაათი წელი, რაი იღვწით თავდადებულათ თანამემამულეთა განვითარებისათვის და სამშობლოს მწერლობის აღორძინებისათვის, საქართველოს ყველა კუთხეებიდან შეკრებილან წარმომადგენელნი, რათა გადაგიხადონ ქართველი ერის სახელით უღრმესი, გულწრფელი მადლობა და განგიცხადონ უზომო თანაგრძნობა და სიყვარული. ვიცი თქვენთვის ასეთი ჩვენი ქცევა სასიამოვნოა, არა მისთვის, რომ თქვენი თავმოყვარეობა ვითომც ამით კმაყოფილდებოდეს, არამედ მიტომ, რომ ამ წამს ჩვენში, ჩვენ ქცევაში ხედავთ თქვენი თვალით, რომ თქვენი და თქვენთა მზგავსთა წყალობით, მეცადინეობით ქართველ ერს მოშორებია, ცოტათ მაინც არის, ბურუსი, ჯანყი, ნისლი უმეტრებისა და მოჭვენია მას ნათელი. თუმცა ბევრი გაის მნახველი ხართ და ბევრი უის გამგახე და კიდევაც მოგვიხუცდი, მაგრამ თქვენი გული ისევ გულობს და დღესაც არ გვაკლებს ჩვეულებრივ სიმთა ჟღერას. იცოცხლეთ მხცოვანო მგოსანო კიდევ დიდხანს ჩვენ სადიდებლათ და სამშობლოს ძეგლათ.

შეგწირავთ რა შენ, უფალო ყოვლისა მპყრობელო, მადლობას მცემუჯ ნიჭისათვის, გულმხურვალეთ გვედრებით ხანგრძლივ ჰყო კიდევ მისი ყოფნა ჩვენ შორის და ჩვენ ბედკრულ სამშობლოს ბევრი მისცე კიდევ ამისთანა.

პარაკლისის შემდეგ გრძნობიერის სიტყვით მიმართა იუბილიარს ეპისკოპოსმა დავითმა და მიულოცა დღესასწაული ხატის მირთმევით.

აქაკი როსტომის ძე!

მოიგონე ის დრო. როცა შენ გამოხველი ცხოვრებისა და კერძოდ მწერლობის ასპარეზზე; გაიხსენე, თუ როგორი იყო მაშინდელი ქართველი საზოგადოება, რას ესწრაფოდა იგი, რა რიგ ფართო იყო იმისი მსოფლმხედველობა?

აწ წარმოიდგინე ახლანდელი ქართველი საზოგადოება, იმისი ცხოვრება, მიმართულება, ცნობიერება.

ხედავ თუ არა განსხვავებასა მაშინდელ და აწინდელ ქართველებს შორის? არ შეეცდები, თუ ვიტყვი—ხედავთ.

ქართველნი წარმატების გზაზე სდგანან, წინწინ მიდიან, თუმცა კი, სხვა და სხვა გვარ დამბრკოლებელ მიზეზებისა გამო, ნელის ნაბიჯით. ჩვენს ცხოვრებაში არის უტყუარი ნიშნები იმისა, რომ სულიერი შემოქმედებითი ძალა გვემატება. ბევრნი ნაკლულეფანებანი გვაქვს, მაგრამ მაინც კულტურული ზრდა გვემზენვა. აბა რას მოწმობს ეს ბრწყინვალე კრება ქართველთა, თუ არა მათს განვითარებასა!

გიხაროდეს, მგოსანო!—შენი საყვარელი ქართველი ერი იმართება. ვიხაროდეს!—შენი სურვილი სრულდება, შენმა შრომამ უნაყოფოდ არ ჩაიარა, ქართველი ერი იფურჩქნება.

გიხაროდეს!—ქართველმა საზოგადოებამ შენი მოღვაწეობა დაათვა და მხურვალე მადლობასა გწირავს.

ამ სასიხარულო საერო დღესასწაულში მონაწილეობას იღებს ტფილისის ქართველი სამღვდლოებაც და თვისს პატივისცემის გამოსახატავათ მოგართმევს აი ამ წმ. ხატს.

11<sup>1</sup>/<sub>2</sub> საათი იქნებოდა მგოსანი მრავალის დეპუტატებისა, სამღვდლოებისა და ხალხის თანხლებით სიონის ტაძრიდან გამობრძანდა. აქ, სიონის ტაძრის წინ, შეკრებილი ხალხი იუბილიარს მიეგება ტაშის ცემითა და „ვაშას“ ძახილით. თითქმის ასამდე ეტლი მისდევდა იუბილიარის ლანდოს. ამ დროსთვის გოლოვინის პროსპექტზე, განსაკუთრებით სახაზინო თეატრის წინ, დიდძალ ხალხს მოეყარა თავი. გამოჩნდა თუ არა იუბილიარი, გაისმა „ვაშა“. მგოსანი ეტლიდან სალამს აძლევდა ყველას. სახაზინო თეატრი ამ დროისთვის ისე იყო გაჭედილი, რომ ნემსის კურწი არ ჩაიგდებოდა.

დეპუტატთა რიცხვი უთვალავი იყო. სადღესასწაულო კომიტეტი იძულებული გახდა შეემცირებინა რიცხვი დეპუტატებისა, მაგრამ მაინც ბევრმა მოეყარა თავი. განსაკუთრებით ბევრნი მოვიდნენ პროვინციებიდან: ზემო და ქვემო იმერეთიდან, კახეთიდან, საინგილოდან. ქართლიდან, მესხეთიდან, გურიდან, სამეგრელოდან, ბათუმ-აჭარიდან და სხვა კუთხეებიდან. არ დაჩენილა არც ერთი დაბა და ქალაქი, დეპუტაცია რომ არ გამოეგზავნოს. ორასამდე დეპუტაცია იყო. ზოგ დეპუტაციაში ოთხი-ხუთი კაცი იყო, ასე რომ დეპუტაციების რიცხვი ხუთასამდე აღიოდა. მარტო საჩხერისა და მის მიდამო სოფლის საზოგადოებათაგან 80-მდე კაცი იყო. დეპუტაციები იყო აგრეთვე მაჰმადიანთა, სომეხთა, ებრაელთა და სხვა ეროვნებათა სხვა და სხვა კულტურულ დაწესებულებებისაგან.

ნაშუადღევს პირველ საათზე ფარდა აიხადა. მარცხნივ ცოტა ამალღებულ ადგილზე, იდგა სავარძელი, რომლის გარშემოც იდგნენ წარმომადგენლნი მწერლობისა, მხატვრობისა და ხელოვნებისა. იქვე ჩამწკრივებულიყო საოპერო დასის მგალობელთა გუნდი. მარჯვნივ იდგა ქართულ ფილარმონულ საზოგადოების ქალთა და ვაჟთა ხორო და შემდეგ იდგნენ დეპუტატები. სახაზინო თეატრის უზარ-მაზარ სცენაზე ამ დროს ექვსას კაცზე მეტი იყო.

თეატრში მყოფი ზღვა ხალხი სულ განაბული ელოდა მგოსნის გამოსვლას. გამოჩნდა მგოსანი და ამოდენა ხალხი, როგორც ერთი კაცი, ფეხზე წამოდგა და გაისმა მგრგვინავი ტაში და „აკაკის გაუმარჯოს.“ შესწყდა ტაშისცემა და ფილარმონიულ საზოგადოების ხორომა და ორკესტრმა, ზ. ფალიაშვილის ლოტბარობით, შეასრულა მრავალჟამიერი, რამაც ძლიერი აღტაცება გამოიწვია. შემდეგ წინ წამოდგა საიუბილიეო კომიტეტის თავაჯდომარის ამხანაგი იაკობ გოგებაშვილი და მიმართა პირველი სიტყვით იუბილიარს. მან, სხვათა შორის, სთქვა: მე, როგორც კომიტეტის წევრს წილად მხვდა ბედნიერება, გავხსნა ქართველთა ერის დღევანდელი დაუვიწყარი დღესასწაულიო. შემდეგ გოგებაშვილმა ქართველის ერის სახელით მიულოცა იუბილიარს, მოკლედ აღნიშნა მისი ღვაწლი სამშობლო ლიტერატურის და ერის წინაშე და უსურვა მრავალ-ჟამიერი სიცოცხლე. ხორომ მეორედ შეასრულა მრავალ-ჟამიერი

ამ მილოცვებით დასრულდა დღის დღესასწაული. დეპუტატების სიმრავლისა გამო, საღამოსათვის დანიშნული წარმოდგენა სულ გადაიდო და 8 ნახ. საათზე კვლავ განაგრძეს მილოცვა, ადრესების და საჩუქრების მირთმევიით.

ფარდის ახლის შემდეგ კვლავ იმღერა ფილ. საზოგადოების მგალობელთა გუნდმა. საღამოთი იუბილიარს მიულოცეს, ქართულმა საისტორიო-საეთნოგრაფიო საზოგადოებამ და მგოსანს აცნობეს საზოგადოების საპატიო წევრად არჩევა, გუმბრის ქართველობამ, ქუთაისის ექიმთა საზოგადოებამ, ტფ. ქართველმა ექიმებმა, ტფ. ფარმაცევტებმა, ტფ. ბებია ქალთა საზოგადოებამ, კავკასიის ფერშალთა საზოგადოებამ, რუს-ქალთა წრემ, ფოსტა-ტელეგრაფის ქართველმა მოხელეებმა. სომეხთა არქეოლოგის ლალიანცის მილოცვაზე იუბილიარმა ორიოდვე საპასუხო სიტყვა სთქვა: ისტორია გვეუბნება, რომ სომეხნი და ქართველნი წარსულში ხელი ხელ ჩაკიდებულნი მიდიოდნენ წინ და აი ეს არის მიზეზი, რომ აღმოსავლეთში ამ ორმა საქრისტიანო ერმა შეინარჩუნა სიცოცხლე. შეიძლება ეკონომიურ ნიადაგზე ქართველებსა და სომეხებს შორის ცოტა რამ სამდურავი იყოს ჩამოვარდნილი, მაგრამ ამაზე სულმნათ რუსთაველის სეტყვით გიპასუხებთ: მცირე რამე სამდურავი მოყვარეთა წესიაო. ვისურვებ, რომ ქართველობასა და სომეხობას ერთობისა, ძმობისა და სიყვარულის ნიადაგზე ძველებურად ხელი ხელს ჩაკიდებულებს ევლოთ პროგრესის გზაზე ერთმანეთის საკეთილდღეოდ და გასაძლიერებლად. ამ პასუხმა „კეცეს“ ძახილი გამოიწვია. ადრესები მიართვეს რკინის გზის კონდუქტორებმა, რკინის გზის ნავთის მილის მოსამსახურეებმა, ქართველმა ვეჟილებმა; ვეჟილების დეპუტატმა მგოსანს ძვირფასი ოქროს სახსოვარი გაუკეთა გულზე; რკინის გზის მოხელე-მოსამსახურეებმა განჯაში, ჭიათურის საკრთითო საზოგადოებამ, ჭიათურის სასწავლებელმა, ქუთაისის ბანკმა, ქუთაისის ქართულ გიმნაზიის მასწავლებელ მოსწავლეებმა, ტფ. სათავად-აზნაურო ბანკმა, წიგნების გამომცემელმა კვიცარიძემ, ტფ. რესტორანებისა და სასტუმროების საზოგადოებამ, ტფ. პარიკმახერებმა, მეჭექმეებმა, სომეხების საქველ-მოქმედო საზოგადოებამ და სომეხებისავე დრამატიულმა საზოგადოებამ.

ძლიერის ტაშის ცემით მიეგება ხალხი კავკასიის სპარსელთა საქველ-მოქმედო საზოგადოებას და მაჰმადიანთა კულტურულ დაწესებულებათა წარმომადგენლებს. მათ ძვირფასი ხალიჩა მიართვეს მგოსანს. მილოცვაზე მგოსანმა შემდეგი მოკლე სიტყვა სთქვა: თქვენი მოსვლა და მილოცვა ქართველებს დღეს განსაკუთრებით გვახარებს, რადგან თუ ძველად ხშირად მტრები ვიყავით, ეხლა მხოლოდ ძმურ საღამოსა და თანასწორობასა ვხედავთ. აღამიანთა უძლიერესი იარაღი ეხლა სწავლა-განათლებაა. გისურვებთ რომ აღმოსავლეთიც დასწავებოდეს ამ ერთად-ერთ მის გამოსაბრუნებელ იარაღს და განეხლებინოს თავისი ცხოვრება. ეს მით უფრო სასურველია, რომ სინათლეს ჩვენ აღმოსავლეთიდან მოვივლით. გაუმარჯოს ჩვენში დღეიდან უფრო მტკიცე ერთობას, ძმობას და სიყვარულსაო. მაჰმადიანთ დეპუტატები კვლავ ტაშისცემით გააცილეს.

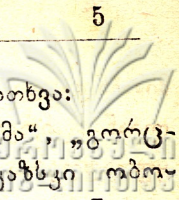
შემდეგ მიულოცეს და ადრესები მიართვეს: გაზეთებმა „დროებამ“ „დროების“ წარმომადგენლის შემდეგ „მწყემსი“-ს რედაქტორმა დეკ. დ. ლამბაშიძემ მიმართა შემდეგი ადრესით:

**დიდებულო ქართველთა მკის მგოსანო აპაქი!**

მადლობას ვსწირავ უზენაესს არსებას, რომ შემასწრო ორმოცა ათი წლის სალიტერატურო ასპარეზზე თქვენს დიდებულს საიუბილეო დღესასწაულობას; იმ ძვირფასი კაცის ესეთ დიდებულ დღესასწაულობას, რომლის სიხარულით ვიხარებდი და რომლის მწუხარებით ვსწუხები.

როგორც „მწყემსი“-ს ორგანოს რედაქტორი და აგრეთვე შორაპნის ოლქის სამღვდლოების წარმომადგენელი გილოცავთ დიდებულ ორმოცდა ათი წლის მოღვაწეობის იუბილის დღესასწაულობას. სულით და გულით ვისურვებ თქვენს დღეგრძელობას სასიხარულოდ და სასიქადულოდ საქართველოს ერისათვის.

იშვიათად მოხდება, რომ კაცი ელირსოს იმ დიდებულს დღესასწაულობას, რომელსაც ასე აღფრთოვანებით და წრფელის გულით იხდის დღეს ქართველი ერი. თუ კარგად დააკვირდება კაცი ხალხის საკეთილდღეოდ თქვენს მოღვაწეობას სრულებით არ გაკვირდება იგი. მაცხოვარმა ბრძანა: არ შეიძლება რომ კაცი ემსახუროს



ხალხსაც და მამონასაცა. თქვენ სრულებით არ ჰგეგხართ სხვა მოღვაწეთა, რომელნიც დიდის ჯამაგირის აღებას და პენსიის დამსახურებას უმთავრესად აქცევდნენ ყურადღებას. თქვენ არასოდეს არ გმსახურებოდით მამონას; არ გიფიქრიათ არც დიდი ჯამაგირის მიღებაზე და არც დიდი პენსიის დამსახურებაზე. ხალხის მსახურების გზა არ შეუშლია თქვენთვის არავითარ გაჭირვებას. ამ მხრით თქვენი მოღვაწეობა დიდად განირჩევა სხვა თქვენ მოღვაწეთა სამსახურისაგან.

ამასთან თქვენ, როგორც სრული განათლების მიმღები, ასცდით ცხოვრებაში ისეთ შეცდომას, როგორი შეცდომისთვისაც დიდებული რუსის ერის პოეტი პუშკინი მზად იყო ნახევარი თავისი სიცოცხლე შეეწირა ამ შეცდომის გასასწორებლად. თქვენ როგორც ღრმად განათლებულ და გამოცდილ კაცს შეუძლებლად მიგაჩნდათ და მიგაჩნიათ უარყოფა სხარების მცნებათა — „შეიყვარე მოყვასი შენი ვითარცა თავი თვისი“.

თქვენ თანასწორად ემსახურებოდით როგორც ხალხის გონებით განვითარებას ისე ზნეობით მის ამალღებას და სხვათა შორის აი ამან მოხიბლა მთელი საზოგადოების გული და ამისთვის ასე აღფრთოვანებით დღესასწაულობს მთელი საზოგადოება თქვენს 50 წლის სასარგებლო და სასიქადულო მოღვაწეობის დღეობას.

სურათი და მხატრობა შორიდან უკეთ მოსჩანს. შემდეგი თაობა ქართველთა ერისა, რომელიც მართო თქვენს ნაწერებს წაიკითხავს თქვენი სამსახური ჩვენი დაჩაგრული ერისათვის. უფრო დიდად გამობრწყინდება და უფრო მაღლიერი დარჩება დღევანდელ თაობაზე.

დღეს საქართველოს ეკლესია ყველა ადგილას იხდის სამადლობელ პარაკლისს და მადლობას სწირავს უზენაესს არსებას, რომ მიანიჭა მას თქვენისთანა სასარგებლო და სასიქადულო მოღვაწე კაცი და ევედრება, რომ მრავალ-ჟამიერ ჰყოს ხალხისათვის თქვენი ძვირფასი ჯანმრთელობა.

ვაშა თქვენს უნგარო მოღვაწეობას!

ვაშა თქვენს შეუღარებელ მოღვაწეობას!

ვაშა თქვენს სასარგებლო და ნაყოფიერ ხალხის მსახურებას!

კურთხეულ იყოს თქვენი სახელი ამიერიდან უკუნისამდე.“

შემდეგ განაგრძევს ადრესების კითხვა:

„ალმა“, „საქართველომ“, „მშაკმა“, „გორკმა“. „ნოვოსტი ზაკავკასიემ“, „ზაკავკასკი ობოზრენიემ“, ლიტერატორთა წრემ, პოლონელთა სახლმა, ქართ. სიტყვა-კაზმულ მწერლობის საზოგადოებამ, „გელავერსტმა“, „ასკარმა“, კავკასიის ხელოვნების საზოგადოებამ, ტფ. ჟურნალისტთა საზოგადოებამ, „კალმის“ გამომცემელმა ამხანაგობამ, ჟურნალ „თეატრ და ისკუსტვა“-მ, „ჯეჯილმა“, „სავაქრო გზამ“, ტფილისის სახალხო უნივერსიტეტის საზოგადოებამ და ქართულ, რუსულ და სომხურ სექციებმა. სიტყვებით მიმართა იუბილიარს ექიმმა ვახ. ლამბაშიძემ და ტფ. ქართულ გიმნ. ზიისა და მოსწავლეების სახელით დირექტორმა ალ. მდივანმა.

ლამის 12 საათი შესრულდა, მაგრამ ადრესების კითხვა და მილოცვები ჯერ არ იყო დასრულებული. რადგან გვიან იყო და იუბილიარიც დაიღალა, ადრესების კითხვა შესწყვიტეს. დარჩა წასაკითხი კიდევ ორმოც-და-ათამდე ადრესი.

დაიწყეს დებეშების კითხვა. მაგრამ მალე გამოაცხადეს, რომ ხუთასამდე დებეშა და ყველას წაკითხვა შეუძლებელიაო.

დღესასწაულის დასასრულ მგოსანმა, მიუხედავად მთელის დღის მოქანცულობისა, მკაფიო ხმით შემდეგი მომხიბლავი სიტყვა წარმოთქვა:

ბატონებო! ორმოცდა-ათი წელიწადი ვებრძოდი უსამართლობას, განსაკუთრებით შინაურ უკუღმართობას. იარაღად ვხმარობდი სიტყვას და კალამს, სადაც ძალიან მცირეოდენ თაფლთა ბევრი ნალველი იყო ჩემსავე ცრემლებში ჩაღვსილი. ამნაირი სამზადისი ბევრს, რასაკვირველია, მწარედ მოეჩვენება, თუ ვინმე მუშტრის თვალით გადაათვალიერებს იმ ნაწერებს და გაიხსენებს გადაუსხვაფერებლად ჩემს სიტყვებს, იქ საპირადოს ვერას ნახავს ვერც ერთში. მაგრამ თავმოყვარეობა იქ ჰხედავს იმ სადაც არ არის და აღამიანი-კი, საზოგადოდ, თავმოყვარეა. ასე თუ ისე, ამ ჩემმა ხელობამ ბევრი სიმწარე გამომაცდევია და ვინ იცის, რამდენჯერ გამისკდებოდა გული, რომ აქა-იქ თანამგრძნობელი არ მყოლოდა, უმეტესად ქალებში მათის გულკეუილობით და ახალგაზღვებში მათის გულუბრყვილობით, რისთვისაც საჯაროდ ვწირავ მათ მადლობას. მე ჩემი თავი ყოველთვის



ქართული  
წიგლისათვის

მიმაჩნდა და მიმაჩნია პატარა ღლიურ მუშად, ძალიან მცირედ, ასე რომ თუ ჩემ შრომას ვინმე ყურადღებას მიაქცევდა, არ შეგონა, მაგრამ ეხლა ვხედავ, რომ შემტდარი ვყოფილვარ და ღღეს ჩემი შრომ ერთი ათასად ფასდება და რას უნდა მივაწეროთ ეს? იმას, რომ ხალხში აღძრული ეროვნული გრძობა, რომ ჰყავდეს ნამდვილი მოღვაწე და გმირი, რისაც მე მხოლოდ მოჩვენება ვარ. მათ ამ ღიად გრძობას შეუერთებ ჩემს ნატურასაც, რომ მოვლინებოდეთ ის სანატრელი გმირი და მე კი

ის არ ვარ თქვენ რამ გგონივართ, ძნელი უფთილა ჭადრა; თამამად ვუღარ გაჭკავის უეში დაფი და ნადარა.

გული არ იშლის გუფობას, მაგრამ ვერ მისდევს ძაღდობეს; ვარ ბევრი „ვის“ მნახველი და ბევრი „უის“ გამგებე.

აიგსო გული წვეთ-წვეთად ნაღველითა და შხამითა. ისე ვით სუგუნენი სხვა სხვა მრავალ ანითა.

და რადათ მანდა სიფცესლე მე აწმეო გამწარებულსა, თუ ვისაც ვეტრფი, ვინ მიუვარს, ვხედევ მას ახრებულსა.

მაგრამ იმედი ცის ნიჭი რამ გამიეღვებს გლახ გულსა, თავი ტარიელ მგონია, ოცნებით ვარე მცდულსა.

უსმობ ფრიდონს და ავთანდილს, მხარა მხარს მისცეს ხელი-ხელს; ნესტან დარეჯან ქაჯებს ჭყავს მოქლის ტურფა გამომხსნელს.

რა უფათ, თეთრი თმა მტრადეს— სისხლით შეგდება ჭადრას და სავმირო ხმას ვაძახებ ჩემსა დაფსა და ნადარას.

მაგრამ, ვამე, რამ იჭვი მოუგზავნია ჯოჯოხეთს, მაცდურ სარკეში მახედებს, ოცნებას მიწეღავს, გულს მიხეთქს.

ამბობს, ფრიდონ და ავთანდილ ჯერ ვერ გადისდის ომსა და შენც ტარიელს მოჭკავსარ, ისე ვით კატა ღამსა.

მართალი არის, მაგრამ რა, რათ გავიტეხო იმედი, გმირს წინა უძრვის უფველთვის უძლეური წინა მარმედი!

არა, არ ვგარგავ იმედსა, ვერ შემაშინებს ჭადრა, გმირებს მოქლის თქვენგანგე ჩემი დაფი და ნადარა!

სიტყვამ დაუსრულებელი ტაშის-ცემა და ვაშას ძახილი გამოიწვია. მგოსანი სცენიდან დიდის ოვაციით გააცილეს.

დასასრულ გაიმართა აპოთეოზი. ცოცხალი სურათი წარმოდგენდა საქართველოს, რომელსაც, აკაკის „სიზმრის“ შინაარსისამებრ, გადასტკეპროდნენ თამარ მეორე, ნინო, ქართველთ განმანათლებელი, და ქეთევან დედოფალი. სურათი ძალიან კარგი იყო. ნაშუალამევის 1 საათი იქნებოდა, როდესაც დღესასწაული დასრულდა.

წესი და რიგი მთელ ღღეს ერთის წუთითაც არ დარღვეულა და შესანიშნავი იყო.

**ნაკადულის რედაქციის მიერ წარმოდგენილი კრატუნულ თეთრ ტანისამოსში გამოწეობილთ ზატარა ბავშვთა დეპუტაციას მიმართა მგოსანმა მოკლე დანაკებით.**

**ჩემო პატარა მემობრებო!**

სხვათა შორის ერთი დიდი ნაკლიცა მაქვს: მუსიკისა არა გამეგებარა, მხოლოდ ვგრძობ. ამ ნაკლს ყოველთვის მივსებდა ახალ თაობის ტიკტიკი. აი ახლაც თქვენი სიტყვა მუსიკასავით მწვდება გულის სიღრმემდინ და დიდს მადლობასაც გწირავთ, გთხოვთ, რომ არ დაივიწყონ დღევანდელი დღე მიტომ კი არა რომ ჩემის მიზეზით არის გამოწვეული, არა, უფრო სხვა მიზეზებით; აი, ხომ ხედავთ ხალხში აღძრული ეროვნული გრძობა და უნდა, რომ ჰყავდეს მას ნამდვილი მოღვაწე და გმირი და არა ჩემსავით მოჩვენებული. და ეს გმირი, თქვენმა თაობამ უნდა წარმოშობოს და ეს მხოლოდ მაშინ შეიძლება, თუ მულამ ეროვნულ ნიადგზედ

გელგმებათ ფეხი; ვინც თავის გვარ—ტომობას უარ ჰყოფს, ის ველარც სხვებს გამოადგება უვარგისი იქნება შინაც და გარეთაც. გიყვარდესთ თქვენი ქართველობა, მაგრამ შოვინისტურის გრძობით კი არა, ესე იგი რომ სხვისი დაკლებით რამე შესძინოთ თქვენს ეროვნობას. არა! იმ სიყვარულით, რომელსაც სარჩულად უნდა ედვას ძმობის, ერთობის და სიყვარულის სურვილი. გადაეცით ეს თქვენს პატარა ამხანაგებს.

~~~~~

V  
 ზეპანიშნავია  
 კირხელი ნაბიჯი.

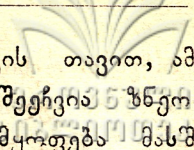
(თარგმანი)

დიდ შენობაში ბევრ ხანს იმყოფებოდა ბლომად ხალხი. სუნთქვისაგან და ორთქლისაგან ჰაერი გაფუჭდა. ოთახში ისე ცხელა, რომ კაცს სული უგუბდებოდა, ძლივს-ლა სუნთქავს. მეტი ხანი რომ დარჩეს, შეიძლება კიდევც გამოიხრჩოს. საჭიროა ფანჯრების და კარების გაღება და სუფთა ჰაერის ოთახში შეშვება. ამისათვის ყველაზედ პირველად საჭიროა კაცმა იგრძნოს, გაიგოს, რომ ჰაერი გაფუჭებულია. შედით აბა ღამე ღამის-გასათევ სახლებში, საპრობილეს შენობაში, ქარვასლაში, სადაც ბევრი ღამის-მთვევლები არიან. შეიხედეთ ზამთრობით გლეხის ქოხში, სადაც ერთად შეგროვილან: ხალხი, საქონელი, ქათამი და სხვა; ახლად მისული კაცი ვერც-კი ამოისუნთქავს; იქ მცხოვრებნი-კი კმაყოფილნიც არიან: „უფრო თბილია“, —ამბობენ.

ეგრეთვეა ცხოვრებაშიაც. დროთა ვითარებაში ხალხი იცვლებოდა ერთი მეორეთი, როგორც ზღვაში ტალღები; გულის სიღრმიდან გამოჰქონდა ყოველივე სისაძაგლე და უწმინდურება და ყველა ამას სტოვებდა ცხოვრებაში; ბოროტება უშველებელ დიდ მთებად გადაიქცა. კაცი ბოროტების და უსამართლოების სუნთქვაში, ღამის დაიროს, ზნეობით სუფთა კაცს ერთი ამოსუნთქვა უჭირდება და მომეტებული ნაწილი ხალხისა-კი შესჩვევია ამ გაფუჭებულ, მოშხამულ ჰაერს, კმაყოფილია და შეჭხარის თავის ცხოვრებას.

პირველად აი რა არის საჭირო, — გამოფხიზლება, გონს მოსვლა, ჩაფიქრება, გაგება, გაფუჭებულ ჰაერში ცხოვრება არ შეიძლება, რომ კაცისთვის საჭიროა სუფთა ჰაერი, და ეს ჰაერი-კი არა გვაქვს ჩვენ: ჩვენ ამითი დავგლახაკდით. აი აქედგან იწყებს მაცხოვარი. პირველი მისი სიტყვა, რომელიც უთხრა ხალხს მთაზედ ქადაგების დროს, იყო სიტყვა ხალხის სულიერ დაგლახაკებაზე. „ნეტარ იყვენ გლახაკნი სულითა, ამბობს ის, რამეთუ მათი არს სასუფეველი ცათა.“ (მათ. 5, 3).

ხალხი ეძებს ბედნიერებას; უნდა სიმართლით ცხოვრება, ჰფიქრობს მოაწყოს სასუფეველი ღვთისს ქვეყნად. მაგრამ აქვს იმას ამისთვის საკმაო ძალღუნე? შესწევს მას ამის სამუშაოდ შინაგანი ძალა? ცარიელ ქვაზედ ყვავილები არ იშლებიან; ცარიელ ქურქლიდან წყალს ვერ დაღვევ, და ვერც ერთი მოხელე ტალახიდან სასახლეს ვერ გააკეთებს. ყველაფერს სჭირდება თავისი შესაფერი ნივთიერება. განა ჩვენ საკმარისი გვაქვს სიკეთე ან კეთილი ცხოვრება? ვვარგივართ განა ჩვენ ხალხში ღვთის სასუფეველის ასაშენებლად? ზოგიერთი ხე დიდი, მაღალი, ამაყად სდგას და აშრილებს თავის მწვანე ფოთლებს, მაგრამ მიხვალ ახლოს, ნახავ რომ ის გამოფულრულია, გული მთლად დამპალი აქვს, არაფერ საქმეზე გამოსადეგი არ არის. სდგას ასეთი ხე არხეინად, ვერაფერზე ვერ მოიხმარ. ჩვენს ცხოვრებას უნდა კარგად ჩავუკვირდეთ, გავშინჯოთ, ავწონ-დავწონოთ ჩვენი ყოფა-ცხოვრება. ვაშენებთ ჩვენ ღვთის სასუფეველს ხალხში? ასეთი გაშინჯვა ჩვენის ცხოვრებისა დაგვანახვებს, რომ ჩვენში ამპარტავნობა, გულზვაობა, თავის-მოყვარება ბევრია; ის კი, რაც კარგია, რასაც ფასი სძევს, ძალიან ცოტაა ჩვენში, ხანდახან გროშის საფასურიც არ არის. ცარიელი სიტყვით ჩვენ მუხას ვამტვრევთ, მაგრამ საქმეზე თუ მივარდა, ჩალასაც ვერ მოვლუნავთ. საქმით გამოდის, რომ სიკეთეში ჩვენ სუსტნი ვართ, უძლურნი, თითქოს დამბლად დაცემულნი. ჩვენი თავი მიგვაჩნია გმირად, მაგრამ ნამდვილად-კი განრღვეულზე დაბლა ვდგევართ, რომელიც ოცდათვრამეტი წელიწადი უმოძრაოდ იდო. გამოდის, რომ მთელი ჩვენის სიცოცხლის განმავლობაში თითითაც არ ვეკარებით ღვთის საქმეს.



ავადმყოფობა და სისუსტე ადამიანისა მაინც არ არის დიდი უბედურება: თუ ავადმყოფმა წამლობა დაიწყო, ცხოვრება სწორედ მოაწყობა, შეუძლიან ჯანის სიმრთელე დაიბრუნოს. მთელი უბედურება იმაშია, როცა ავადმყოფს თავის თავი კარგად-მყოფად მიაჩნია, წამლობაზე სიტყვის მოსმენაც კი არ უნდა. აქ უკვე აღარაფრით შევლა არ შეიძლება, მიდის კაცი ქაობიან ადგილში; რაც იქით, მით მომეტებულად იფლობა ტალახში და ჰგონია, რომ ეს არის ნამდვილი გზა. რა თქმა უნდა, ბოლოს მთლად ჩავარდება ტალახში. იმისთვის საჭიროა, რომ პირველად გაჩერდეს მაინც, მიხვდეს, რომ იმან ნამდვილი გზა არ იცის, რომ აქამდის მიდიოდა, როგორც ბრმა. ეს იქნება დასაწყისი იმის გადარჩენისა. როდესაც ავადმყოფი გაიგებს, რომ ის ავით არის, მაშინ თუ უეჭველათ არა, ყოველ შემთხვევაში მოსალოდნელია, რომ ის წამლობას დაუწყებს თავს. ამისთვის ნათქვამია: „ბედნიერია, ნეტარია ის კაცი, რომელმაც თავის დროზე გაიგო, რომ იგი გლახაკია სულითა, დაგლახაკებულია სიკეთით და სიმართლით; ის იპოვის ღვთის სასუფეველს.“

აქ არ არის ნათქვამი „ღარიბი“, არამედ — „გლახაკი“, იმისთვის რომ ღარიბსა და გლახაკს შუა დიდი განსხვავებაა. ღარიბს შეუძლიან არაფერი ჰქონდეს, მაგრამ კმაყოფილი-კი იყუეს თავის ბედისა. იყო ძველათ ძალიან ღარიბი ბრძენი კაცი, რომელიც კასრში სცხოვრობდა. ერთხელ იმასთან მივიდა მეფე და უნდა გაეგო, რას ეტყოდა. „მოეცალე კასრს, მზეს ნუ ეფარები“ — უთხრა ბრძენმა. ის იყო კმაყოფილი თავის მდგომარეობით და არავის არაფერს საზოვდა. სულ სხვაა გლახაკი. გლახაკი დადის სოფლებსა და ქალაქებში, ითხოვს, კარებს არაკუნებს, გამვლელ-გამომვლელს ხელს უშვერს და მოწყალეობას ქთხოვს. თუ რომ „გლახაკიც სულითა“ ყველგან დიიწყებენ ძებნას, და ყველას სთხოვენ, როგორც მოწყალეობას, სიკეთისა და სიმართლის დარიგებას, მაშინ ისინი სულით ცარიელნი არ დარჩებიან, თავისთვის და სხვისთვის ღვთის სასუფეველის აღსაშენებლად საჭირო მასალას ნახავენ.

ყველაზე დიდი უბედურება ცხოვრებაში ის-კი არ არის, რომ ხალხი ბოროტებას სჩადის და რომ ცხოვრება სავსეა უსამართლობით. საშინელია მეტიმეტი გულ-გრილობა ხალხისა სიკეთისა და

სიმართლისადმი, კმაყოფილება თავის თავით, ამაყოფა თავის ცხოვრებით. ხალხი შეეჩვივნა უნებობრივ სისაძაგლეს და არხეინათ იმყოფება მასში. ბედნიერნი არიან ამისთვის ისინი, რომელთაც სული შეუგუბდებათ ამ გარემოებაში და იგრძობენ, რომ ჰაერი აკლიათ გულში: ისინი აღარ გაჩერდებიან მძიმე ჰაერში და გაიწევენ სუფთა სივრცეზე. მაშასადამე, დიდი საქმეა კაცისათვის გაგება მისი ცხოვრების უბოვარებისა, შეგნება თავის სულიერის სიგლახაკისა. ეს არის დასაწყისი მობრუნებისა სიკეთისაკენ, პირველი ნაბიჯი ახალი, ბრწყინვალე ცხოვრებისაკენ.

მეორე ნაბიჯი — იგრძნოს სულიერი სიგლახაკე, იგლოვოს და იტიროს ადამიანმა. ჩვენ მომეტებულ ნაწილად იმისთვის გვეჩვენება ცხოვრება სამძიმოთ, რომ ძალიან უბრალოდ მიგვაჩნია ჩვენი სულიერი სიუძღურე, გულგრილად ვეკიდებით ამას. აბა მოხდეს, რომ კაცმა დაჰკარგოს თავისი ქონება, სამსახური, ჯან-მრთელობა, ან ახლო ნათესავი, ან მეგობარი, — მაშინ ის დიდათა სწყუხს და სტირის. როდესაც კი ჩვენ ვკარგავთ პატარაობის უმანკობას, სულის სიწმინდეს, სინიდის წინააღმდეგ ვიქცევით, გვეკარგება ყოველივე კეთილი გრძობა და მისწრაფება, — ჩვენ მიგვაჩნია ყოველივე ეს უბრალო საქმედ, თითქოს ჩვენ ვკარგავდეთ არა ძვირფასს რამეს, არამედ მცირე მნიშვნელოვან ნივთს.

მოსკოვში, ტრეტიაკოვსკის სურათების გალერეაში არის ერთი საინტერესო სურათი. გამოყვანილია დიდი მინდორი, სადაც სქელ ბალახზედ აწყვია უსულო გვამები, რომელთაც მასხარად იღებებს ვამარჯვებული მტერი. ზოგი სხეული თავმოჭრილია, ზოგი უცხვიროა, უტუჩო, უყურო; ზოგი სულ ტანისამოს-გახდალია, ზოგი ტყავ-გამბრობილია.

მე ამ მინდორის დანახვა მაგონებს ბევრის ჩვენგანის ცხოვრებას. რაც ადამიანი თავის წარსულს იგონებს, თავის ბავშვობას იღვენს, მით მომეტებულად ხედავს დაღუპულ ოცნებას და ბრწყინვალე მისწრაფებას. რანაირად დაამახინჯა ცხოვრებამ ადამიანი, შეურაცხყო იგი თავისი ულმობელი ხელით! პატარაობისას კაცი ცოცხალია, ფხიზელია, მოელის ბედნიერებას, გაიზრდება და იღუპება. გაგონდება ეს და გრძობ შენ თავს



თითქოს სასაფლაოზე, სადაც, საითაც-კი მიიხედავ, ხედავ ჯვრებს და საფლავებს და მათ ქვემოდა

„წმინდა ფიქრებს და ბრწყინვალე ოცნებებს“. და ბედნიერია კაცი, თუ ის ცრემლიანის თვალით უყურებს თავის დაღუპულ წმინდა გრძობების ძვირფას საფლავებს. იგი მაშ ჯერ მთლათ არ დაღუპულა. მწვავე ცრემლი სიბრაღეულისა თავის თავისადმი, სიმწარისა თავის სულის სიგლახაკისადმი, გადარეცხს ცხოვრებისაგან გატალახიანებულს გულს, მოარბილებს და დათბობს ვაციებულს კაცის სულს. კაცს დაენანება თავისი წარსული სიკეთე. იგი გაიწევს დავიწყებულ სიმართლისაკენ, და შეიძლება ესეც მოხდეს, რომ თავის წვრილმან საქმეების მაგივრად შეუდგეს ღვთის საქმეს და მასში ნახოს მოსვენება სულისა და უმაღლესი ღმერთისა. ამისთვის მაცხოვარი ამბობს: „ნეტარ იყვენ მგლოვარენი გულითა, რამეთუ იგინი ნუგეშინის ცემულ იქნენ.“

VI

ნეტარ იყვენ მგლოვანნი.

თუ ხალხი თითონ სულით გლახაკია, თუ ცხოვრება მისი ასეთია, რომ იგი სატირალია, თუ თითონ იგი უძლურია წინაშე უმაღლესის სიმართლისა, განა შეიძლება, რომ სასტიკი იყვეს იგი სხვებთან? როდესაც თითონ ჩვენ ვსაჭიროებთ სხვისგან თანაგრძობას და შებრალებას, ჩვენც უნდა ვიყვნეთ შემბრალებელნი და მშვიდნი მოყვასის მიმართ. ჩვენ ყველანი, როგორც ბრძოლის ველზე, დაჭრილები ვართ, წვალებულნი ვართ ცხოვრებისაგან, ყველანი დატანჯულნი ვართ გულით; ყველასთვის საჭიროა, რომ ერთმანეთს ექცეოდნენ გაბრთხილებით, უწყინარათ, სიყვარულით. ყველას ჩვენ გვჭირდება მოწყალე სამართალი, როგორც სახარების იგავის დაჭრილ მგზავრს. სახარება გვამცნებს ასეთს განწყობილებას ერთმანერთისადმი. იყავით მშვიდნი, „ნეტარ იყვენ მშვიდნი, ამბობს მაცხოვარი, რამეთუ მათ დაიძვიდრონ ქვეყანა.“

მშვიდად ყოფნა იმას-კი არ ნიშნავს მაინცა და მაინც; კაცი დავრდომილი გახდეს, ხელები ჩამოუშვას და ბოროტებას დაემორჩილოს, სრულიად მიეცეს მის განკარგულებას. არა, სიმშვიდე არის უდიდესი გმირობა, ძალა, რომელსაც შეუძ-

ლიან არამც თუ აჯობოს მტერს, არამედ—ზნეობრივადაც გარდაჭეწნას იგი, გამოსცვალოს. მეგობრად გაჰხადოს; არის ძალა, ბოროტების სიკეთედ გარდამქცევი.

წმიდა მაკარი ეგვიპტელის ცხოვრებაში არის მოთხრობა, როგორ მიდიოდა იგი ერთხელ უდაბნოში თავის მოწაფესთან, ახალგაზდა მორჩილთან, ერთად. გზა მიდიოდა მთაზე. მოწაფე კოტა წინ წავიდა თავის მოხუცებულ მოძღვარზე, და უცებ შესახვევში შეხვდა კერპთაყვანის-მცემელთ ქურუმს.

— მოეცალე იქით, ეშმაკის მოსამსახურე! — დაუყვირა მას მეტად გულ-სწრაფმა მოწაფემ.

ქურუმი გაჯავრდა და, რაც ძალი და ღონე ჰქონდა, დაარტყა ჯოხი თავის შეურაცხყოფელს. მოწაფე უგრძობლად დაეცა მიწაზე. აქეთ შემოსახვევში ქურუმი შეხვდა თვით მაკარის. მაკარიმ არ დააცადა სალაში და თითონ უთხრა: „ღმერთმა გიშველოს, ძვირფასო ძმაო, კეთილი გზა მოგცეს!“ ქურუმი მოლბა, მას გაუკვირდა ასეთი სალაში მაკარისა, რადგანაც იცოდა, რომ ის ქრისტიანი იყო.

— მე ხომ კერპთ-თაყვანის მცემელი ვარ! უთხრა იმან მაკარის. — როგორ მეძახი მე ძმას? და გარდა ამისა, აი ეს არის ეხლა ისე მაგრად დავარტყი შენ მოწაფეს ჯოხი, რომ გული წაუვიდა. განა ეხლაც მოისურვებ ჩემთვის კეთილ გზას?

ღიად, ეხლა უფრო მომეტებულად მოვისურვებ შენთვის კეთილ გზას იმისთვის, რომ შენ მიღიხარ ცუდი გზით, გზით ბოროტებისა და შეურის-ძიებისა. მე შენ ძმას გეძახი იმისთვის, რომ ჩვენ ყველას ერთი მამა გვყავს — უფალი, ჩვენ ყველანი იმისი შვილები ვართ, ერთი-ერთმანეთის ძმები ვართ.

გაუკვირდა ქურუმს ასეთი ლაპარაკი მაკარისა. იმან დიდხანს იბაასა მასთან, და ბოლოს მოინათლა. ქვეყნად ხალხი იქცევა ბრიყვულად, მხეცურად. იმან სხვა უმაღლესი ძალა არ იცის, ძალა სიკეთისა და სიყვარულისა, ძალა წყნარის მიფერებისა და გაბრთხილებითი ზრუნვისა სხვების მიმართ. ხალხს ეს ძალა უნდა ვაჩვენოთ; ჰო და მაცხოვარი ასეთის დარიგებით გზავნის ქვეყნად თავის მოწაფეებს:

მე მიგავლინებ თქვენ, ვითარცა ცხოვართა შორის მგელთა, — ეუბნება ის, — იყვენით უკვე მეცნიერ, ვითარცა გველნი (ღრმად ჩაუფიქრლით

ცხოვრების ყველა მხარეს და მოვლინებას, ნუ დასტოვებთ უყურადღებოდ ნურც პატარა საქმეს), და იყვენით უმანკო, ვითარცა მტრედნი“. (მათ. 10,16). ცხოვრების ყველა მოვლინებაში, მის ყოველივე ბოროტებასა და უსამართლოებაში მოწაფე ქრისტესი ყოველთვის, ყველგან და ყველაფერში უნდა იყვეს ერთნაირად მშვიდი, უნდა იმოქმედოს ყველგან სასიყვარულო სიმშვიდით. მაცხოვარი ყველა თავის მიმდევარს გადაწყვეტით ეუბნება: „ისწავეთ ჩემგან, რამეთუ მშვიდ ვარ, და მდაბალ გულითა“ (მათ. XI,29).

არ უნდა შეგვეშინდეს იმისი, რომ ამ შემთხვევაში, სახარების სრულ სიმშვიდეში, ვითომ ბოროტებას შეეძლოს ჯობნა და მოსპობა სიმართლისა, სიყვარულისა და სიკეთისა. ადამიანის სულში ჩასახული არის სიკეთისა და ბოროტების გრძობები. ადამიანის ცხოვრება ისე მოეწყო, რომ ბოროტებას აქვს სრული თავისუფლება კაცის გულში, სიკეთეს-კი ბევრი დაბრკოლება აქვს თავის ზრდაში; სიკეთის მარცვლები შეიშვთებიან და აღარ იშლებიან. გაღვიძება სჭირდება ხალხში ამ შეშთობილ სიკეთეს. უნდა მოვიქცეთ ისე, რომ რაც-კი სიკეთეა და სიწმინდეა ხალხში—ყოველივე ეს გავაცხოველოთ, მოვათბოთ სიყვარულით, დავნამოთ ღვთის სიმართლის ცხოველი წყლით და მოუაროთ ნაზათ და მზრუნველობით.

საცხოვრებელ შენობებში, დიდ ოთახებში სდგამენ ცოცხალ ყვავილებს და მცენარეებს. ამას სჩადიან არა მარტო დასამშვენებლად. ცოცხალ მცენარეებს მოაქვსთ ნამდვილი სარგებლობა: ჰაერს ასუფთავებენ, სწმენდავენ. ხალხი, როცა სუნთქავს, ჰყლაპავს და ინარჩუნებს მჟავადს (კისლოროდს); მხოლოდ, ამოისუნთქავს ნახშირის სიმჟავეს. ნახშირის სიმჟავე აფუჭებს და შხამავს ჰაერს. იმით კაცი შეიძლება კიდევ გამოიხრჩოს. აი აქ არის სასარგებლო ცოცხალი მცენარეები. ეს მცენარეები სარგებლობენ ნახშირის სიმჟავით და ნაცვლად გამოაქვთ წმინდა მჟავადი (კისლოროდი). ცხოვრებაშიაც საჭიროა ასეთი მოქმედება, ასეთი მუშაობა. ზოგიერთი ხალხი ბოროტებისა და უსამართლოების ამოსუნთქვით ჰშხამავს ცხოვრებას „ნახშირის სიმჟავით.“ სხვებმა უნდა გასწმინდონ ჰაერი, გამოიტანონ „წმინდა მჟავადი“, როგორც ამას სჩადიან ცოცხალი მცენარეები; პასუხად მხეცური ყმუილისა და მგლურის კბილების

ღრქილისა უნდა მიეგებონ მშვიდობიანის სიყვარულის ჯალობით. ეს გალობა შეაშთობს ხალხში ბოროტებას და მტრობას, განუღვიძებს მას ბრწყინვალე გრძობებს და ყველას შეასწავლის სახარების მოწოდებას ღვთის სასუფეველისადმი. მაცხოვარი ამისთვის ამბობს: „ნეტარ იყვენ მშვიდნი, რამეთუ მათ დაიმკვიდრონ ქვეყანა.“

VII *შეკრები*  
**ნეტარ იყვენ, როგელთა შიოდეს და სწყუროდეს სიმართლისათვის.**

„იყავით მშვიდნი“, ასწავლიდა მაცხოვარი იესო ქრისტე, — მაგრამ მშვიდნი მხოლოდ ხალხთან; მის ბოროტებასთან კი მორიგება არ შეიძლება. ყველგან და ყოველთვის, თავის თავში და სხვებში უნდა ვეძებოთ სიმართლე, და ყველაზე პირველად — სიმართლე. უსამართლოდ ადამიანის ცხოვრება — ცხოვრება-კი არ არის, მხეცური ყოფნაა. თუ კაცს სიმართლე არა აქვს, იგი ჭფიქრობს მხოლოდ სიმძღვრეზე და სიტბოზე, ჰკარგავს ადამიანურ ღირსებას, ხდება უბრალო საქონლად. ბედნიერია ამისთვის ის, რომელსაც არ დაჰკარგვია გემო სიმართლისა, რომელსაც აქვს მისწრაფება მისკენ. „ნეტარ იყვენ, რომელთა შიოდეს და სწყუროდეს სიმართლისათვის, — ამბობს ქრისტე მაცხოვარი, — რამეთუ იგინი გასძღენ.“ ნეტარია ის, რომელიც ეძებს ჭეშმარიტებას, როგორც მშვიერი ეძებს პურს, ანუ მწყურვალე — წყალს.

როდესაც ჩვენ ვეძებთ რაიმე ნივთს, ჩვენ მოვძებნით — მოვძებნით და, თუ ვერ ვიპოვით, დავივიწყებთ. მშვიერი კი თუ ეძებს საქმელს, იმას არ დაავიწყდება თავისი შიმშილი, სუნამ არ გაძლება, და იმისთვის იმ დროს პურის ნაჭერი, ან ერთი მუჭა რამე ხილი ძვირფასია ოქროზე და ყოველივე პატივზე. არის მოთხრობა, თუ როგორ დაჰკარგა ერთმა არაბმა უდაბნოში ცხენი, უნდა წასულიყო ფეხით მაგრამ საქმელი არა ჰქონდა. ძალიან მოშივდა; ფეხებს ძლივს-ლა ადგამდა. უცებ დაინახა, ქვიშიან მალლობზედ რაღაც ტომარას მსგავსი. საწყალი არაბი მაშინვე მივარდა. ტომარა გახსნა, ჩახედა და გულის ტკენით გადააგდო იქით: ტომარაში იყო ოქრო, იმას კი ეგონა რომ საქმელი იქნებოდა რამე. აბა მიეცით წინადადება მშვიერ და მწყურვალს, ამოირჩიოს საქმელი და

სასმელი ან მამული, სასახლეები, პატივი ან სხვა რამე უაღრესობა, — იგი ყველაფერზე უარს იტყვის, ოღონდ-კი გაძღეს და წყურვილი მოიკლას. ბედნიერი არიან, ნეტარნი არიან ისინი, ვინც აი ამნაირად, ყველაზე მაღლა ცხოვრებაში, სიმდიდრეზე და პატივზე მაღლა, აყენებენ სიმართლეს.

ჩვენ ბევრს ვლაპარაკობთ სიმართლეზე, აღვშფოთდებით როცა არ არის იგი; მაგრამ განა ბევრი ძალა ან მისწრაფება დაგვიხარჯავა, რომ დავამყაროთ იგი? მილიონი ხალხი ყოველ დღე, დილიდან მოკიდებული საღამომდის, დაუსვენებლივ მუშაობს საქმლის გულისთვის. ზოგი წაკუზული მისდევს გუთანს, ზოგს სული უგუბდება სამუშაო მანქანასთან, ზოგი ბადეს ისერის ზღვაში, ზოგი კვერსა სცემს გახურებულ რკინას. შოვნის გულისთვის ხალხი ყურყუმელაობს ზღვის ძირში, რომ მარგალიტები იპოვოს, ცოცხით ადის მაღალ-მიუვალ კლდეებზე, რომ ძვირფასი ფრინველის ბუმბული იშოვოს; როგორც თხუნელა ისე სთხრის მიწას ღრმად, რომ ოქრო-ვერცხლი და ქვანახშირი იპოვოს. ახლა ვიკითხოთ: ესევე მილიონი ხალხი განა მილიონჯერ ნაკლებ შრომას მიიხდის ხარჯავს, რომ იპოვოს ოქრო ღვთის სიმართლისა და მარგალიტი ქრისტეს სიყვარულისა? ნასწავლი კაცები ათასობით დიდის სიძნელით მოგზაურობენ უწყლო უდაბნოებში. სტურავენ აღელვებულ ზღვებში, გადადიან თავბრუდამსხმელ მაღალი მთის სიმაღლეებზე, რომ გაიგონ, როგორ სცხოვრებენ იქ უცნობი ხალხები. ახლა ვიკითხოთ, ბევრია ისეთი ჰქვიანი კაცი, რომელიც, თუნდაც ადგილობრივ, ფიქრობდეს, როგორ უკეთესად მოვაწყუთ ჩვენი ცხოვრება? ჩვენ შევისწავლოთ რა ნაწილებიდან შესდგება მზე, გავიგეთ თვისებანი თვით უშორესი ვარსკვლავებისა, — და ხშირად-კი არ შეგვიძლიან ისა ვსთქვათ, რა არის ჰემსპარტება, როგორია მისი თვისებანი.

თუ რომ მთელ ჩვენ დროს, მთელ ჩვენ ზრუნვას, გულმოდგინებას მოვახმართ საქონელს — ბოსელში, კომპოსტოს — ბაღში, ყანას — მინდორში, თევზაობას — წყალში, — მაშინ, რა თქმა უნდა, ჩვენი შვილები უყურადღებოდ იქნებიან დატოვებულნი სახლში. ვგრავე უყურადღებოდაა დატოვებული და მივიწყებულია ჩვენგან სიმართლე ცხოვრებაში. ამისთვისაა რომ ჩვენი ცხოვრება ესე სამძიმოა, რომ ყველაფერი თითქოს ვერ არის კარგად.

გასინჯეთ აბა ცხოვრება თვით განათლებული ხალხებისა. რა მაღლა სდგას მეცნიერება! რა გონიერიული კანონებია! რანაირი სიმდიდრე მიდის იმით ხელში! ცხოვრებაში-კი სრული უწყსოვებაა. ერთი ხალხი ავიწროვებს და ჰსცარცვავს მეზობლებს, ოქროსა და აღმაზნების გულისთვის დანაშაულობით ღვრის ძმის სისხლს. მეორე შეიარაღებულა თავიდგან ფეხებამდის, როგორც ზღარბი, ფოლადის ჯაგარით, დავიწყებია ქრისტეს მცნება სიყვარულისა და შენდობისა, გზავნის წარმართებთან თავის ჯარის კაცებს, რომ დასწვან ყოველივე, სხველიტონ და ჰკუწონ დაუნანებლივ. სხვა მხარეში სხვა და სხვა ხალხები ჰგლეჯავენ ერთმანეთს, როგორც მხეცები. სხვა ადგილს მტრულად განწყობილი პარტიები ხმარობენ ყოველივე სისამაგლეს და დანაშაულობას, ოღონდ აჯობონ მოწინააღმდეგეს. ყველგან ჩხუბია, სიძულვილი და ძალმომრეობა. მიზეზი ერთია: არ არის სიმართლე ხალხში. სხვა ყველაფერი არის, მაგრამ არ არის კაცში სიმართლე, არ არის მშვიდობა და თანხმობა ცხოვრებაში. ჩვენ შიაც არ არის უკეთესობა.

სახარება მოგვითხრობს, როგორ მოვიდნენ ერთხელ იესოსთან ვინმე კაცები და უამბეს მას გალილეველებზე, რომელთა სისხლიც პილატემ შერია მსხვერპლთა მათთა. მიუგო იესო და რქვა მათ: „ეგრე გგონიეს, ვითარმედ გალილეველნი ესე უფროს ყოველთა გალილეველთა იყვნეს ცოდვილ, რამეთუ ესე ვითარი ევნო მათ? გეტყვი თქვენ: არა; არამედ უკეთეს არა შეინანოთ, ვგრავე სახედ ყოველნი წარსწყმდეთ. ანუ იგი, რომელ ათთვრამეტთა ზედა სილოამს გოდოლი დაეცა, და მოსწყვიდნა იგინი. ჰგონებთ, ვითარმედ იგინი ხოლო თანა-მდებ იყვნეს უფროს ყოველთა კაცთა, რომელნი მკვიდრ არიან იერუსალიმს? გეტყვი თქვენ: არა; არამედ უკეთეს არა შეინანოთ, ყოველნივე ეგრეთ წარსწყმდეთ.“ (ლუკ., 13, 1—5).

ეს სიტყვები ჩვენ შესაბამის ითქმის. სხვა ხალხები ცუდად სცხოვრობენ, მაგრამ ისინი ჩვენზე ცოდვილები არ არიან. თუ არ შევინანებთ, — ყველანი ეგრეთვე დავიღუბებით.

რაც დრო მიდის, ხალხი თან და თან უფრო ღარიბდება; ცხოვრება უფრო ძნელდება. მოსავალი ისე აღარ მოდის; სამუშაო ცოტაა. ყველა ეს ხდება იმისთვის, რომ ჩვენ არ ვეძებთ პირველად სასუფეველსა ღვთისასა და სიმართლესა მისსა.

პირიქით, ჩვენ პირველად იმას ვეძებთ, რაც შემდეგ უნდა შეგვეძინოს. ჯერ ვაშლის ხე უნდა დარგო და მერე უცადო ვაშლებს; ჩვენ-კი ხარბად და საჩქაროდ ვეძებთ და ვკრეფავთ ვაშლებს და ვფიქრობთ, რომ ახალი ვაშლის ხე თავის-თავად ამოვაო.

გასინჯეთ აბა როგორ ექცევა ხალხი დედამიწას. იმას ყოველნაირად სცარცვავს და იკლებს. მსუქან შავ მიწიან მინდვრებს ხნავენ და ხნავენ დაუსვენებლივ, სანამ ძალას არ გამოაძლიან და სანამ მიწა ნაყოფს აღარ მოსცემს. მაშინ მიაგდებენ ამ მიწას და სხვა ადგილს მოჰკიდებენ ხელს და იმასაც ასე ექცევიან.

ტყეები ხომ დაუნანებლივ იჩეხება. სადაც ამ ცოტა ხნის წინათ აყრილი მშვენიერი ხეები იდგა, ეხლა იქ ნაფოტსაც ვეღარ იშოვი. გაკაფული ტყეებისაგან წყლები პატარავდებიან, მთელი ადგილები ქვიშით ივსება. თევზს იჭერენ მტაცებლობით. თითქოს მეთევზეები-კი არ მოსულან სათევზაოთ, არამედ ყაჩაღები გასაცარცვავად. გამოათრევენ წყლის ნაპირს თევზს, ტყუილ უბრალოდ ის იმოდენა თევზი ღვება და ფუჭდება იქ, და ხდება სამწუხარო ნიშნად ადამიანის მტაცებლობითი ყაჩაღობისა ბუნებაში. რისთვის არის ყველა ეს? — იმისთვის რომ არ არის ხალხში სიმართლე. თუ რომ ხალხი სცხოვრობს არა სინიდისით, არამედ გაუმძღარის მუცლით, თუ რომ კაცი კაცისათვის მხოლოდ მგელია, მაშინ, რა თქმა უნდა, იგი ბუნების მონაცემსაც მგლურად მოეკიდება: მოგლიჯავს, საცა მოასწრობს, საუკეთესო ნაჭერს, და გაიქცევა ახალ საშოვარზე. თუ ხალხს სიმართლე არა აქვს გულში, მაშინ იგი უყურება ცხოვრებას, როგორც რაიმე საზოგადო გასაცარცვს. ვინც ვის მოერევა, ის იმას დასჩაგრავს. ხალხს არ ესმის, რომ მთელი ქვეყნიერება არის ერთი განუსაზღვრელი ღვთის ტაძარი, რომ ადამიანის ცხოვრება მთლად ღვთის-მსახურება უნდა იყვეს, მსახურება ღვთისა სულითა და ქვეშაირტებითა, რომ კაცის გული არის წმიდა წმიდათა, ღვთის ტრაპეზი, სადაც, როგორც კანდელში, ღვთის და ღამ გაუქრობლად უნდა ენთოს და ანათებდეს ღვთის სიმართლეს. ნეტარ-იყვნენ, რომელნი ეძებენ ამ სიმართლეს, როგორც მშვიერი ეძებს პურსა; ისინი იპოვიან მას და გაძლებიან მითი.

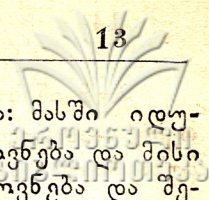
მღვ. იოანე ლუკიანოვი.

**უზრნალ-გაუეთებილან**

მდიდარია შინაარსით „ფასკუნჯის“ დეკემბრის ნომერი. ამ ნომერში მოთავსებულია მშვენიერი პოემა ა. შანშიაშვილისა — „ცხადი სიზმარი“. ამავე ნომერშია ლექსები დუტუ მეგრელისა, ბაჩანანასი, სილოვანისაა ნ. ლომაურისა, წერილები, ი. ფანცხავასი, კ. აბაშიძისა, გრ. რობაქიძისა, ნინო ნაკაშიძისა და სხვათა.

ი. ფანცხავა თავის წერილში აკვევს აკაკის პოეზიის ძირითად და ნიშნობლივ თვისებას — ნაღვლიანობას. იგი ამბობს:

„ნაღვლიან მღუღარების“ ერთი საუკეთესო წარმომადგენელი არის აკაკი. აკაკიმ ეს ნაღვლიანობა თავის ჩანგის მარადის სასიმღერო კილოთ გაიხადა. მას თითქმის ერთი სიტყვა, ერთი ლექსიც არ წასცდენია, ერთი პოემაც არ მოეპოვება, სადაც ეს კილო ნაღვლიანობისა არ იყოს შიგ ჩართული ჩაგვირისტებული. „ჩემო ჩანგო, ტკბილათ არ გიმღერია“-ო სევდა-ნაკრავი წამოიძახებს მგოსანი. მან კარგად იცის, რომ ეს „ნაღვლიანობა სარკვეა დღევანდელი ჩვენი ბედის“. ეს ბედი მას ანიჭებს საშინელ „ჩუმათ ტანჯვას“, რომლის გასაქარვებლად უჯობს ცრემლი ღვაროს, თუმცა იცის, რომ ცრემლი მამაკაცს შეარცხვენს, არ შეშვენის. მგოსნის ნაღვლიანობის წარმომშობელი და მასაზრდოვებელი დღევანდელი ბედისწერა შხამავს მის ჩანგს, მისს სიმღერას. ჩემი ჩანგიო, იტყვის საშინელი გულის ტკენით მგოსანი, — სამარის კარზე ჟღერს და ეს ჟღერა არის მოთქმა და ზარიო. გულს ის უფრო უსერავს, რომ მას კარგათ აქვს ნაგრძნობი და შეგნებული მთელი მშვენიერება „ტკბილ ზევსური“ ხმისა. ის კი არა. ეს უკანასკნელი ხმა სწორეთ იმისი სფერაა, მისდამი კუთვნილი და ზეგარდმო შთანაბერი ჰანგია. მაგრამ ეს ჰანგი უკვე დაიმონავა „ნაღვლიანმა მღუღარებამ“ და ეს მარადის მას ცრემლებს აფრქვევიებს. „ტკბილ ზევსური“ დიადი ჰანგი კი მხოლოდ „ხანდახან, ათასში ერთხელ წაცდება“. მაგრამ ეს ისეთი დიდებული ჰანგია, რომ იგი მგოსანსაც და მსმენელსაც მოგვრის ხოლმე დიდ სიამეს, თუმცა წამითს და ხან-მოკლეს! ამ ტკბილ ზევსურთან ერთად მგოსანმა შეიმუშავა და შეითვისა „მწარე ზარის“ ხმაც. რომელიც მას, ვით მარადის მყოფ ჭირისუფალს, უფრო შეშვენის. ამ ორ გვარმა კილომ ჟღერისამ წარმოშობა აკაკის



ორ-ხმოვანი ჩანგური, მართლაც, მგოსანი ბუნებასა და ზეცას ტკბილ ზევსური ხმების საჟღერად დაუნიშნავს, ეს მადლი მისთვის ზენაარსს უხვათ შთაუბერია და ამ დროს კი „დღევანდელი ჩვენი ბედი“ მას იძულებულ ჰყოფს უადრესათვე განავითაროს „მწარე ზარის“ ხმა, რადგან მხოლოდ ეს ხმა შეშვენის კირისუფალს. ასე ორ ცეცხლს შუაა მომწყვდეული ჩვენი მგოსანი, რომლის ხელთ არის „საიდუმლოება ჟღერისა“. იგი „ხან ლხენის, ხან მწუხარების ჰანგზე აჟღერებს თავის ჩანგურს. ამ ჩანგურის „ზეციური ხმა“ „ორ-ხმოვანათ გამოისმის“, რადგან ორგვარია მგოსნის გრძნობაც.

ი. ფანცხავას აზრით, „აკაკის პოეზიის საგანი მხოლოდ და მარტო სამშობლოა. იგი არ არის ერთი რომელიმე წრის, წოდებას მღერალი, იგი „მგოსანია ერისაო“.

იმავე „ფასკუნჯში“ კიტა აბაშიძე აღნიშნავს აკაკი წერეთლის ოპტიმიზმს და ამბობს:

„აკაკი წერეთლის ერთ საუკეთესო თვისებათაგანს ცხოვრების შეხარულება შეადგენს. ეს განსაკუთრებული თვისება არის ჩვენის ლიტერატურკორიფებისა და მთლად ჩვენის ერისა. ამდენ ტანჯვასა და ვაებას ჩვენმა ერმა სწორედ იმიტომ გაუძლო, რომ ყოველთვის იყო: „იგივე მხნე, იგივე მღერალი, მოყვარე თავის მიწისა“. რა უბედურებასაც არ უნდა განიცდიდეს იგი, „მღერასა“ და, შავვის ბედის ბრძოლას“ არასოდეს არ დააგდებს.

ასეთია ჩვენი ერის დიდებული მგოსანიც. მისი „გული მკვდარია“, „ნახევარი ცხოვრების გზა გაუღვია, სიტკბოზედა მწარე მეტი დაუღვია“ მაგრამ მაინც „სულ იცინის, არ სტირის“, იმიტომ რომ მისთვის პირადი მწუხარება არ არსებობს, თუ ხალხშია, ძალით ღირებულს აღარებს, და მოწყენით მაზედ მტერს არ ახარებს, რომ, რა სთქვან მაზედ: „რა ოხერია“.

რასაკვირველია, აქ მეწვრილმანურ უღარდებლობაზედ არ არის ლაპარაკი, არამედ იმ სიმხნევისა და შეუდრეკელობის შესახებ, რომელიც რუსთაველისაგან აქვს ნაანდერძევი ჩვენს ლიტერატურას“.

\* \*

7 დეკემბერს გამოვიდა აღმინახი „აკაკის დღე საქართველოში“. ამ აღმინახში საყურადღებო წერილია მოთავსებული გრ. რობაქიძისა—„აკაკის ბუნება“. მოგვყავს იგი სრულად:

„მეტად რთულია აკაკის ბუნება: მასში იდუმალ არიან ხლართულნი მისი პიროვნება და მისი შემოქმედება. მართალია აკაკის პიროვნება და შემოქმედება სხვა და სხვაა, მაგრამ ისიც მართალია, რომ ისინი ერთი მეორის გარეშე წარმოუდგენელ არიან.

აკაკის ბუნება ქართველების ბედის ნატეხია. ყოველი ერი წარმოადგენს სულიერ რეალობას: იდეა პლატონისა, მონადა ლეიბნიცისა. იგი ხორციელდება, ესე იგი, ვითარდება, სრულდება ისტორიას განიცდის. ამ პროცესში იგი თვალს იხსნის, ცნობას აღწევს, ენას იღვამს, მეტყველებას იღებს. ეს არის ერის პირველი დაბადება, გარნა, შესაძლებელია, რომ მან დროებით მიიძინოს: მაშინ ერს თვალის ებინდება, ცნობა ეკარგება, ენა უღუნვდება, მეტყველება უქნელდება. ხანგრძლივ ძილის შემდეგ ერი იღვიძებს: თვალს ისევ ახელს, თავს ისევ სცნობს, ენას ისევ ამოძრავებს, ისევ მეტყველებს. ეს არის მისი მეორე შობიერება.

აქ შეიძლება აიხსნას აკაკის ბუნება. მოვიყვანოთ საგულისხმიერო პარალელი: აკაკი და პუშკინი.

პუშკინი რუსობის პირველ დაბადების შვილია; აკაკი—მეორედ დაბადებისა.

პუშკინი მოველინა რუსეთს მაშინ, როცა რუსობის სული დილის ბინდში იყო ხვეული: აკაკი აღმოჩნდა მაშინ როცა ქართველობა საღამოს ბინდით იყო მოცული.

პუშკინამდე რუსობის სულს მზე არ უნახავს, მაგრამ გრძნობს კი, რომ ამოვა და პუშკინიც ელოდება მის ბრწყინვალე ამოსვლას; აკაკიმდე ქართველობის სულს მზე კიდევ უნახავს და აკაკიც სევდით ელის მის მეორე ამოსვლას.

პუშკინამდე რუსთა ძალა ბარბაროსობაში იმყოფებოდა: მან პუშკინიდან იშვა თავი კულტურისაკენ; აკაკიმდე ქართველთა ძალას უკვე უგრძენია თავი კულტურიანი: აკაკიდან მას უნდა მხოლოდ განაგრძოს იგი.

პუშკინი პირველი სიტყვაა ახლად გამოსულ ხალხისა; აკაკი მეორე სიტყვაა გაღვიძებულ ხალხისა.

პუშკინი მომავალს სიხარულით შესცქერის; აკაკი სევდით გასცქერის წარსულ ხანას.

პუშკინის ჩანგის ჰანგი შვება-ლხენაა; აკაკის სტივის მოტივი ნაღველი და კაეშანია.

პუშკინის ჩანგი ჟღერს და მღერს; აკაკის სტივირი მოსთქვამს და სტირის.

პუშკინის მუზა ლაღია: მას ბევრი რამ სხარებს, — ამისთვის იგი მრავალფეროვანია; აკაკის მუზა ნაღვლიანია: მას ერთი რამ აწუხებს, — ამისთვის იგი ერთფეროვანია.

აქ სწყდება პარალელი. ის „ერთი რამე“, რაც აკაკის აწუხებს, არის სწორედ ამხსნელი მისი ბუნებისა. ქართველობა თვის მეორე შობიერებაში ტრაგიზმს განიცდის — და მისი ღვიძლი შვილი აკაკი ამ ტრაგიზმის საგულისხმიერო მატარებელია. ქართველობის მებრძოლი სული აკაკის ბუნებაში განსახიერდა, ხოლო ამისთვის მისი პიროვნება ქართველთა სახის მსხვერპლად იქცა. აქ არის ჩამარხული საიდუმლოება აკაკის პიროვნებისა და მის შემოქმედებისა: აკაკი ნამდვილი პიროვნებაა მხოლოდ მაშინ, როცა ჰქმნის, ამ საიდუმლოებას მხოლოდ მომავალი გახსნის.

ახლა კი უნდა ითქვას: „შესწყვიტონ ლაპარაკი აკაკის პიროვნების შესახებ „თავისუფლად“ მსაჯულებმა, თორემ ისტორია მათ უფრო გასაჯავს!

ჩვენ ვდღესასწაულობთ აკაკის იუბილეს არა მარტო იმიტომ, რომ აკაკი პოეტია (როგორც ეს უმრავლესობას ჰგონია), არამედ იმისთვისაც, რომ აკაკი ქართველობის იდუმალი თან მეტყველი სახეა.

ქართველის მომავალი ბედი ამ სახის გამოცნობაშია სდევს.

ერთ ნომერში ყველა იმის აღნიშვნა, რაც იუბილეს გამო დაიწერა, შეუძლებელია. ამ დღეს გამოვიდა სხვა და სხვა აღმანახები და წიგნაკებიც. რუსულმა ვაზეთებმაც უძღვნეს წერილები მხოლოდ პოეტს. („დროება“)

სებს“ ხელმწიფესთან გაუგზავნიათ უკვე შევრდომილესი პეტიცია, რომელშიაც თხოულობენ კავკასიის ნამესტნიკის გადაყენებას.

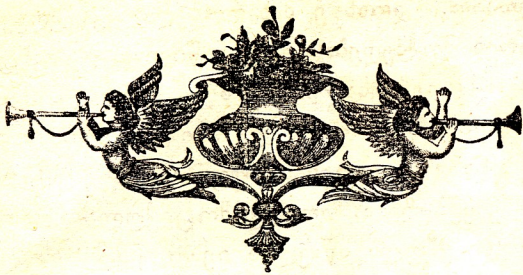
\*\*\* გუნებადი შატილოვი და ჭეშმარიტი რუსები. როგორც იციან, სახელმწიფო სათათბიროში ამჟამად ირჩევა შეკითხვა კავკასიის საქმეების შესახებ. შეკითხვა სათათბიროში მემარჯვენეებმა შეიტანეს. შეკითხვის შინაარსი უკვე დაიბეჭდა ჩვენს გაზეთში. შეკითხვამ მემარჯვენეებისა ბევრი რამ გამოარკვია. მათ შორის კავკასიის ნამესტნიკის თანაშემწეს გენერალ შატილოვს, როგორც „რუს. სლოვო“ გადმოგვცემს, საყურადღებო ცნობები მიუწოდებია სამინისტროსთვის მემარჯვენეთა შესახებ. შატილოვს სამინისტროსთვის მიუწერია: ბოლო დროს „ჭეშმარიტ რუსთა კავშირისაგან“ აუარებელი წერილები მომდიოდა, მთხოვდნენ მფარველობას, რადგან არც ერთ წერილზე პასუხი არ გავეცი, პურიშკევიჩი „შავრაზმელების“ ლიტერატურა უკანვე დაუბრუნე, რადგან ვხელმძღვანელობდი მინისტრის ცირკულიარით, რომლითაც სამხედრო პირებს აკრძალული აქვთ პოლიტიკაში ჩარევა. ამასთან პირადად მე მომხრე არა ვარ მცხოვრებთა ერთი ნაწილი მეორეზე ამემხედრებინაო. შატილოვს აგრეთვე უწყურადღებოდ დაუტოვებია „მთავარ ანგელოზ მიხეილის კავშირის“ წერილი, რომლითაც მას ნამესტნიკის შესახებ ცნობები მოუთხოვნია. დასასრულ შატილოვს სამინისტროსთვის უთხოვნია. ან სამსახურიდან დამითხოვეთ, ან გამანთავისუფლეთ კერძო პირების შეკითხვებისგან, რომელნიც ჩემს სამსხურში ერევიან.

\*\*\* აღმინისტრაციის მხეჯენი სამართალში. 13 დეკემბერს ვწერდით, რომ სენაკი მაზრის უფროსი მიტკევიჩი სამართალში მისცესო. როგორც „ტ. ლ.“ გადმოგვცემს, მიტკევიჩი სამსახურიდანაც დაუთხოვიათ. მას ჰბრალდება უფლების გამეტება, ცრუ მოხსენების წარდგენა, ფულის ძალით დატყუება და სხვა. იმასთან ერთად სამართალში მიუციით საპოლიციო დარაჯთა ყოფილი აფიცერი, ცნობილი კ. ცომაია, რომელსაც მექრთამეობა და სხვა ამისთანა საქმეები ჰბრალდება, საკვირველია ქრთამი, რომ არ აიღონ მაშროგორღა იცხოვრებენ ასე მდიდრულად?!

## ახალი ამბები და შენიშვნები.

\* \* 12 დეკემბერს ტფ. სასულიერო სემინარიის სადგომში დაიწყო კრება ქართლ-კახეთის სამღვდლოების დეპუტატებისა. გამოცხადდა 38 დეპუტატამდე. პირველ დღეს კრებამ თავმჯდომარედ აირჩია მღვ. ს. რცხილაძე და ორი მდივანი; გუშინ-კი შეუდგა განსახილველ საქმეთა გარჩევის კრება ერთ კვირამდე მაინც გასტანს.

\* \* როგორც „ბაკ. ეხო“-ს პეტერბურგიდან დეპეშით ატყობინებენ, ოდესეღ „ჭეშმარიტ რუს-



# სწავლა და მეცნიერება ქრისტიანობრივ საზღვრებსა და კეთილშენობაზე.

სახარება იოანესი.\*)

(დასასრული).

მეოთხე სახარების დამწერად წმიდა ეკლესია სთვლის იოანე მოციქულს, ღვთის მეტყველს. — იოანე მახარებელი იყო შვილი გალილეელი მეთევზურის ზებედესი და სალომესი 7); ეს სალომე იყო ერთი იმ დედათაგანი, რომელნიც მსახურებდნენ იესოს ნაყოფთაგან მათა და მისი სიკვდილის შემდეგ მოვიდნენ საფლავზე და მიიტანეს ნელსაცხებელი 8); ამ კეთილმსახურს ოჯახში აღზრდილი იოანე მალე დაემოწაუა იოანე ნათლის მცემელს, რომლის რჩევითაც შეუდგა იესოს ანდრია მოციქულთან ერთად 9); მალე იოანე სულ სამუდამოდ შეუდგა ქრისტეს და იყო მასთან განუშორებელი ათორმეტ მოციქულთა რიცხვში 10); იოანე ითვლებოდა იესოს საყვარელ მოციქულად 11); და პეტრე და იაკობ მოციქულებთან ერთად იყო მოწამე იესოს შესანიშნავ საქმეთა, მაგალითად, იგი დაესწრო იაიროსის ასულის აღდგინებას, 12); ფერისცვალებას 13); და უკანასკნელს ლოცვას გეთსამანის მტილში; საიდუმლო სერობის დროს იოანე მოციქული მიყრდნობილი იქნა იესოს წიაღთა 14); და სიკვდილის წინ იესომ მას ჩააბარა თავისი დედა მარიამ ქალწული 15). — ქრისტეს მკვდრეთით აღდგომის შემდეგ, იოანე პეტრე მოციქულთან ერთად, სხვებზე პირველად მივიდა მაცხოვრის საფლავთან 16); მაცხოვრის

ზეცად ამაღლების შემდეგ იოანე მოციქული ჰქადაგებდა იესოს სჯულს იერუსალიმში 17); იოანე მახარებელი იერუსალიმში დაჰყო ყ-დ წმიდა ღვთის მშობლის მიძინებამდე; მერე კი წავიდა მცირე აზიაში, ქალაქს ეფესოში და იქ ჰქადაგებდა მაცხოვრის მოძღვრებას; აქედან იმპერატორმა ნერონმა იგი გადაასახლა პატმოსის კუნძულზე; მალე აქედან ისევ ეფესოში დაბრუნდა წმ. მოციქული და აქ იმყოფებოდა სიკვდილამდე. იოანე მოციქული სულ ყველას სიყვარულს უქადაგებდა. რადგანა მოხუცებულობისა გამო წმ. მოციქულს უკანასკნელს დღეებში ბევრი ლაპარაკი არ შეეძლო. ის ერთსა და იმავესა იმეორებდა: „შვილნო იყვარებოდეთ ურთიერთს“ ამიტომ ეკლესია იოანე მახარებელს უწოდებს სიყვარულის მოციქულს. გარდა სახარებისა წმ. მოციქულმა, დასწერა გამოცხადება და სამი ეპისტოლე.

გარდმოცემით ვიცით, რომ პირველი საუკუნის დასასრულში, მცირე აზიაში, სადაც სცხოვრებდა წმ. მოციქული იოანე, გაჩნდნენ მწვალებელნი, რომელთაც ეწოდებოდათ გნოსტიკები; ესენი უარყოფდნენ იესოს ღვთაებას, მის ერთ არსებას ღმერთ მამასთან, სთვლიდნენ მას უბრალო კმნილებად და უარყოფდნენ განხორციელების სინამდვილეს. ამის გამო მართლმორწმუნეებმა სთხოვეს იოანე მახარებელს დაეწერა მწვალებელთა პირის დასაყოფად და სამხილებლად თვისი ქადაგებანი, რომლებიც არღვევდნენ მწვალებელთა ცრუმორწმუნეობას; მით უმეტეს, რომ სამს სახარებაში, რომლებიც გავრცელებულ იყვნენ მცირე აზიაში, არ მოიპოვებოდა პირდაპირი დარღვევა ამ ცრუ მოძღვრებისა. წმ. მოციქულმა მოითხოვა სამი სახარება, დაამოწმა მათი სინამდვილე და თვითონაც დასწერა თვისი სახარება და ამითი შეავსო მათი ნაკლი.

ამ რიგად, მეოთხე სახარება დაწერილია წმ. იოანე მოციქულისგან, პირველი საუკუნის მიწურულში, ქ. ეფესოში შესავსებლად იმისა, რაც აკლია სამს პირველს სახარებას და გნოსტიკებთა სამხილებლად. ხსიათი და შინაგანი წმ. იოანეს სახარებისა. იოანეს სახარება ბევრით განირჩევა პირველი სამი სახარებიდან. პირველს სახარებებში მეტნაწილად მოთხრობილია იესოს სასწაულები, მაშინ. როცა იოანეს სახარებაში მოყვანილია მხოლოდ შვიდი სასწაული

7) მათე 4,21;27,26; მარკ. 15,40;1,20; 8) ლუკ; 8,3; მარკ. 16,1; 9) იოანე 1,35—41; 10) მათე 4,21;10,2. 11) იოანე. 13,23; 12) მარკ. 5,37; 13) მათე 17,1; 14) იოანე 13,23; 15) იოანე 19,26—27; 16) იოანე 20,2;

\*) იხ. „მწვემისი“ № 19—20 1908 წ.

17) საქმე მოც. 3,1; და შემდ. 8,4. და შემ.

*Handwritten notes in red ink at the bottom of the page, including the number 252 and other illegible text.*

მაცხოვარისა, მაგ. სასწაული ქორწილზე კანაში 1); ბ) მეფის კარის კაცის ძის განკურნება 2); გ) განკურნება ოცდა თვრამეტი წლის უძღურისა ცხოვართა საბნელთან 3); დ) ხუთი პურით განძღობა ხუთი ათასი კაცისა და ე) წყალზედ სვლა 4) ვ) შობიდან ბრმის განკურნება 5); და ზ) ლაზარეს აღდგინება 6); ორი ამ სასწაულთაგან, სახ. ხუთი პურით განძღობა ხალხისა და წყალთაზედა სვლა სხვა სახარებებშიაც იხსენება. პირველს სამს სახარებაში სასწაულები წარმოადგენენ ღვთის მოწყალების საქმეს, მეოთხე სახარებაში კი ნამეტნავად სასწაულებს შემდეგ წარმოთქმულ საუბრებიდან სჩანს, რომ სასწაული მოყვანილია იესოს ღმერთობის დასამტკიცებლად. იესოს ქადაგება პირველს სამს სახარებაში მოყვანილია მოკლე დარიგების სახით, რომელსაც ყველანი მღუმარებით ისმენენ, აქ კი ქადაგებას აქვს საუბრის ხასიათი; იესო ესაუბრება კერძო პირებს, მაგ. ნიკოდიმოსს, ქალს სამარიტელს და ხალხს მაგ. ურიებს მკვდართა აღდგომის შესახებ, ცხოვრების პურზე და სხვა; მაცხოვრის ქადაგებაში პირველი სამი მახარებელი ყურადღებას აქცევენ უმთავრესად გარეგანს მხარეს მაცხოვრისას, მეოთხე იოანე მახარებელი კი მისს შინაგანს მხარეს; ამიტომ იოანე მახარებლის სახარებას უწოდებენ სუფიერ სსხარებად. მაცხოვრის მოღვაწეობა იოანე მახარებელს გაყოფილი თანახმად მისი მოგზაურობისა იერუსალიმში პასექის დღესასწაულზე, სამ ნაწილად: ასე რომ მხოლოდ ამ სახარებით ვტყობილობთ ჩვენ, რომ მოღვაწეობა მაცხოვრისა ამ ქვეყანაზე გაგრძელდა მხოლოდ სამი წელიწადი; პირველი სამი მახარებელი კი ისე მოგვითხრობენ იესოს მოღვაწეობის ამბავს, თითქო იგი გაგრძელებულიყოს ერთი წელიწადი, მათ არა აქვთ გარკვევით აღნიშნული დრო-ჟამი იესოს მოღვაწეობისა. პირველი სამი მახარებელი აღგვიწერენ მაცხოვრის მოქმედებას მეტნაწილად გალილიაში, სადაც სცხოვრებდა დაბალი, უსწავლელი ხალხი; ამიტომ ენა ამ სახარებათა მარტივია

და მდაბიო. იოანე მახარებელი კი აღგვიწერს მაცხოვრის მოქმედებას მეტ ნაწილად ურიასტანში, დედაქალაქს იერუსალიმში, სწავლულ ფარისეველთა, სჯულის მეცნიერთა და მწიგნობართა შორის, ამიტომ ენა ამ სახარებისა უფრო ლიტერატურული და განსხვავებულია. იოანე მოციქული გადმოგვცემს ამალღებულს სწავლას იესო ქრისტეს ღვთაებაზე, მისს ერთარსებაზე ღმერთთან, ღვთის სიტყვის წინასაუკუნეთა გიებაზე, ამიტომ ეკლესიამ მიანიჭა მას სახელწოდება ღვთის-მეტყველისა.

შინაარსი შეათხუ სსხარებისა. სახარება იოანესი შეიცავს 21 თავს. სახარება იწყება ამალღებული სწავლა-მოძღვრებით იესოს ღვთაებრივობაზე და მისს წინასაუკუნეთა გიებაზე; შემდეგ მოთხრობილია ამბავი იოანე წინამორბედის ქადაგებისა და იესოსგან პირველ მოწაფეთა მოწვევისა (თ. 1), სასწაული კანას გალილიასა, ქორწილზე (თ. 2). საუბარი მაცხოვრისა ნიკოდიმოსთან, მადლით მეორე შობაზე და განკურნება მეფის კარის კაცის ძისა (თ. 3), საუბარი სამარიტელ ქალთან ღვთის თაყვანისცემაზე, სულით თაყვანისცემაზე სულით და ჭეშმარიტებით (თ. 4), განკურნება ავადმყოფისა ცხოვართა საბანელთა და საუბარი იესოსი ურიებთან მისს ღვთაებრივს ღირსებაზე (თ. 5), განძღება ხუთი ათასი კაცისა ხუთი პურით და ორი თევზით, სვლა წყალზე და საუბარი ურიებთან ცხოვრების პურზე (თ. 6), საუბარი ურიებთან იესოს მესსიურს ღირსებაზე (თთ. 7—8), შობიდან ბრმის განკურნება (თ. 9), იგაგი კეთილს მწყემსზე (თ. 10), ლაზარეს აღდგინება მკვდრეთით (თ. 11), ფერხთბანა და საიდუმლო სერობა (თ. 12), გამოსათხროვარი საუბარი იესოსი მოციქულებთან და ლოცვა გეთსამანიის მტილში (13—17), ვნება და სიკვდილი მაცხოვრისა (თ. 18—19), მკვდრეთით აღდგომა და გამოცხადება იესოსი (თ. 20—21).

ს. ნ.

1) იოანე 2,1—11; 2) 4,46—54; 3) 5,1—8; 4) 6,1—21; 5) თ. 9; 6) თ. 11;